

Det opprørske Vestlandet?

Readership : 189600

De ulike regionene som utgjør Vestlandet kjemper hver sine kamper og ikke en felles kamp. Selv om motstanderen kanskje er felles, er neppe regionen det.

© Bergens Tidende

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke videreformidles utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Det opprørske Vestlandet?

Av Rune Dahl Fitjar, statsviter, IRIS

I Dag og Tid 6. mars advarer Frank Aarebrot mot at det kan bli opprettet et regionalt protestparti på Vestlandet. Aarebrot forteller om sinne og aggresjon rettet mot Oslo blant folk over hele Vestlandet. Bakgrunnen for Aarebrots kommentar er en artikkelserie i Bergensavisen, hvor det fokuseres på at vestlendinger er underrepresentert i regjeringsapparatet og at det er vanskelig for vestlandspolitikere å nå gjennom med sine synspunkter.

Det er ikke noe nytt at vestlendinger protesterer mot hovedstadseliten. Fra målrørsla via pietismen til avholdssaken – statsviteren Stein Rokkans klassiske motkulturer – er det lange tradisjoner for opprør konsentrert i landsdelen. Et fellestrekk i tidligere tiders protestbevegelser har imidlertid vært at man har holdt fast ved det norske som en motsetning til de påstått kontinentale skikkene i hovedstaden: Nynorsk var et forsøk på å skape et skriftspråk som ikke hadde vært offer for utenlandsk påvirkning, den rake motsetningen til bokmålets danske bakgrunn.

Oljeutvinningen i Nordsjøen har imidlertid skapt en ny dynamikk i hovedstadsskepsisen på Vestlandet. For det første skaper oljen et fordelingspolitisk dilemma: Norsk distriktspolitikk har en utjevnende målsetning, hvor det er de fattigste områdene som får mest offentlig støtte. Med oljen har levestandarden på Vestlandet steget, og man får dermed mindre fra staten i form av overføringer og investeringer. Resultatet av dette er at vestlendingene bidrar mer til statskassen, samtidig som de får mindre tilbake, noe som oppleves som urettferdig.

For det andre bidrar oljen også til å bygge opp under en regional selvtillit. I Stavanger sier man gjerne at folk har gått fra å si ”eg e fra Stavanger, gjørr det någe” til ”eg e fra Stavanger, va det någe?” etter at oljen kom til byen. Med sin nyvunne selvtillit føler folk på Vestlandet at de kunne klart seg greit uten Oslo. Som Stavanger Aftenblad skrev i en lederartikkel i forbindelse med opprettelsen av Vestlandsrådet i 2003: Med olje, fisk, fosser og fjorder er det ingen grunn for vestlendinger til å stå med luen i hånden.

Samtidig pekes det på paradokset ved at et av landets økonomiske sentra har en såpass perifer politisk posisjon. Spesielt under Arbeiderpartiets statsministere har vestlendinger tradisjonelt vært underrepresentert der beslutningene tas. Arbeiderpartiet har tradisjonelt stått svakere på Vestlandet enn i andre deler av landet, og dermed har det heller ikke kommet mange ledende Ap-politikere fra Vestlandet. Dette har i sin tur bidratt til å undergrave Arbeiderpartiets tillit blant regionalt orienterte velgere i vest.

Aarebrot peker på at regionale opprør gjerne oppstår i rike regioner, hvilket er riktig. Det regionale opprøret har vært sterkere i Skottland enn i Wales, sterkere i Katalonia enn i Galicia. Skottene var jevnt over godt fornøyde med unionen med England og Wales frem til begynnelsen av 1970-tallet: Unionistpartiet var det største partiet i Skottland frem til 1959, og nasjonalistpartiet begynte først å gjøre seg bemerket ved valget i 1970. Så kom oljefunn i Nordsjøen og en stadig sterkere skotsk økonomi. Fra

1967 til 1976 økte Skottlands bruttonasjonalprodukt per innbygger fra knappe 90 prosent av Storbritannias til 98,5 prosent. Siden har den skotske nasjonalismen blitt stadig sterkere, frem til opprettelsen i 1999 av et skotsk parlament med vide fullmakter. Ved det skotske parlamentsvalget i fjor oppnådde unionistene (nå fusjonert med det konservative partiet) bare 14 prosent av stemmene, mens nasjonalistpartiet ble størst med 31 prosent.

Hva skiller Vestlandet fra Skottland? Foruten størrelsen er det først og fremst den kulturelle egenarten og den felles skotske identiteten som er relevant når man snakker om regionalisme. Vestlandet har sin kulturelle egenart, men denne har i liten grad blitt presentert som en regional kultur. Nynorsk kunne for eksempel ha vært kimen til et vestlandsk språk, men som navnet indikerer var hensikten alltid at nynorsk skulle bli et norsk språk, aldri noe vestlandsk språk. Nynorsk har heller aldri hatt noen oppslutning blant elitene på Vestlandet. I de store byene har bokmål vært bortimot enerådende. Oppslutningen om de tradisjonelle vestlandske motkulturene nynorsk, alkoholavhold og pietistisk kristendom synker dessuten på Vestlandet som i resten av Norge, slik at flere av de historisk særegne vestlandskulturene kan være i ferd med å forsvinne.

Vestlendingene har ikke samlet seg om noen felles kulturelle identitetsmarkører, og den regionale identiteten knyttet til landsdelen er meget svak. Regionreformen falt ikke bare fordi staten ikke ønsket å overføre nok myndighet til å gjøre de nye regionene attraktive for fylkespolitikere. Den falt også fordi det var liten vilje lokalt til å slå sammen fylker. I Møre og Romsdal var det stor skepsis til vestlandsregionen fra starten, etter hvert gikk også Rogaland mot å erstatte fylkeskommunen med en vestlandsregion. Verken i det nordligste eller i det sørligste fylket i landsdelen så man det som gunstigere å bli styrt fra Bergen enn om å bli styrt fra Oslo. "Vestlandet mangler samlende symbol og saga", som sosiologen Erik Fossåskaret skrev i en kronikk i Bergens Tidende 30. desember.

Et av de klareste bildene på den vestlandske splittelsen er veinettet i landsdelen. Mens fire forskjellige europaveier knytter vestlandsbyene til Oslo, består veien mellom dem, E39, i stor grad av ferjer og bomstasjoner. Vestlandsrådet gjorde i sin tid et ferjefritt samband på denne veien til en av sine viktigste kampsaker. Dette ville samle regionen og få befolkning og næringsliv i vestlandsbyene til å forholde seg til hverandre i stedet for til Oslo. Fremdeles ser det imidlertid ut til å være vel så stor oppslutning om nye eller bedre veier over fjellet som for ferjefrie forbindelser internt i landsdelen.

Om den vestlandske identiteten er svak, er det derimot sterke lokale og regionale identiteter knyttet til mindre deler av Vestlandet. Bergensere er som kjent ikke fra Norge, men fra Bergen. I Sør-Rogaland identifiserer innbyggerne seg i stadig større grad med regionen, enten de nå velger å definere den som Rogaland eller som Stavanger-regionen.

Antakeligvis er det ikke snakk om ett regionalt vestlandsk opprør mot hovedstaden, men flere regionale opprør. Det er parallelle opprør mot fordelingen av både penger og politiske posisjoner fra flere hold på Vestlandet, men de ulike regionene som utgjør Vestlandet kjemper hver sine kamper og ikke en felles kamp. Selv om motstanderen kanskje er felles, er neppe regionen det.